

ЗАМОНАВИЙ БАДИИЙ-МАЪРИФИЙ АСАРЛАРДА ОИЛАДА ФАРЗАНД ТАРБИЯСИ МАСАЛАСИНИНГ АКС ЭТИШИ

Сабирова Мавлуда

*Ажсиниёз номидаги НДПИ, Педагогика кафедраси
катта ўқитувчиси*

Оила ижтимоий жамиятнинг кичик бўғини сифатида муайян халқ, миллат ёки элатнинг миллий хусусиятлари, шунингдек, мавжуд тузум мазмунини ўзида намоён этади. Шу сабабли оилада фарзанд тарбияси масаласи ҳамisha долзарб муаммоларнинг бўлиб келмоқда.

Замонавий шароитда Ўзбекистонда бадий педагогика жадаллик билан ривожланиб, мазкур бадий-маърифий асарларнинг яратилишида айниқса, Ўткир Ҳошимов, Тоҳир Малик ва Турсуной Содиқовалар катта ҳисса қўшишмоқда. Уларнинг бадий-маърифий асарларининг энг муҳим хусусияти – бу уларда оилада фарзанд тарбияси масалаларига алоҳида эътибор берилганлигидир.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, таниқли шоира, ёзувчи ва маънавият тарғиботчиси Турсуной Содиқованинг номини эшитмаган, унинг чиқишларини телевидение орқали кўрмаган, пурҳикмат сўзларини радиода эшитиб, роҳатланмаган одам орангизда кам топилса керак. Адибанинг бири-биридан маъноли, мушоҳадали китоблари дунё юзини кўришибилан қўлма-қўл бўлиб ўқилади. Турсуной Содиқованинг “Ўғлим, қизим, сенга айтаман” китоби эсселар тўпламидан иборат бўлиб, “Ўғлимга айтганларим” ва “Қизларга аталган сўзлар” бўлимларидан ташкил топган.

Адиба асарда “ўғил”, “йигит” деган тушунчаларга қуйидагича изоҳ беради: “... ўғил” дегани “норғул” дегани! “Йигит” дегани “бургут” дегани ва “ўғлон” дегани “полвон” деганидир! Бошқача бўлишга ҳақнинг йўқ, балки полвон бўлишнинг қийиндир, аммо полвонликка интилишнинг шарт, чунки сен ўзинг туғилган остонанинг бору йўғига берасан. Мўйлабинг сабза ургандан бошлаб, отанг четга чиқиб, ўртага сен тушасан. Энди посбон ўзинг, уйингдагилар бошига қор-ёмғир ёғдирмайдиган ёпинчиқ ўзинг, уларнинг кўча ишларини тенг бўлишадиган суянчиқ ўзингсан. Қоматингга, феълингга бир назар солчи, шу юмушларга ярайсанмиё йўқ? Ўғил боланинг ўзи ҳам, сўзи ҳам йирик йирик бўлиши керак! Ҳамма онасидан бир парча эт бўлиб туғилади. Оилангга кўрғон бўлмоққа БИЛИМЛИ бўлишнинг керак – бунинг учун аввало мушакларингни етилтир. Аёлингга, болангга сарбонликка яраш учун ИЛМЛИ бўлишнинг керак экан, демак, биринчи ишинг уйлангунча илмли, хунарли бўлиб олишдир!”

Бундан ташқари асарда ўғил фарзанд бўлиш илми, куёв бўлим илми, ота бўлиш шартлари, оға-инилик илми масалаларига алоҳида-алоҳида тўхталиб ўтилган.

Асарнинг “Қизларга аталган сўзлар” бўлимида “Мўъжиза зот”, “Бир бахтинг - суратинг”, “Бир бахтинг – дилинг, ниятинг” каби эсселар тўплами ўз аксини топган.

Адиба аёлликнинг асосий шакли – жисмонан поклик эканлагини таъкидлаб, куйидагиларни алоҳидда таъкидлаб ўтади: “Инсон гувоҳ йўқ жойда ҳам бурчларини ҳалол адо этсагина Оллоҳнинг розилигига муяссар бўлади, яъни ниятларга етади. Қизболаликнинг, аёлликнинг асосий шарт жисмонан покликдир ва ёдингда бўлсин:

- Эрталабқидан кўра, тунги уйқудан олдинги ювинишнинг мукамалроқ бўлсин.

- Тоза баданга тоза кийим кий ва тоза чойшаб ёпин.

- Умуман, кир тўплама, кир кийимлар турган сари ўзидан ёмон бўй чиқаради. Ва бу ҳид матоларнинг қат-қатига сингиб қолади. Бундай уйда яхши қиз яшамайди.

- Яхши қизнинг ювмоқчи бўлган кийимларидан ҳам ёқимли ҳис келади.

- Қизойим, ўз баҳойингни бил, сен қатига шабнам қўнган гул каби оҳорликсан, ҳар ер сенга муносиб эмас, ювинишдан аввал ванналарни обдон тозала, сочиқларинг ва бошқа ювиниш анжомларининг алоҳида бўлсин...

Ўз таъбининг равшанлигини ўйлаган ва бундан ўзи яйраган одам ҳақиқий покиза одамдир.

Адибанинг “Жаннатим онам” бадиалар тўпламини “оила педагогикаси хрестоматияси” деб аташ мумкин. Чунки асарда ота-она, ота-она ва фарзанд муносабатлари, аёллик бахти, эркаклик ғурури масалалари батафсил ёритиб берилган. Асарда ота-она ва фарзанд муносабатлари ҳақида гапирилар экан, фарзандларнинг муносабати ота-онани тезда қаритиб ёки яшартирадиган куч эканлиги таъкидлаб ўтилади: “Ота-онани тезда қаритиб ёки ёшартирадиган нарса фарзандларнинг муносабатидир. Бойнинг боласи бўлиб юрганинг чимилдиққача, ўғлоним! Оилалик бўлдингми, тамом, буқаламунга айлансангда айлан, аммо шу уйдагилар рози бўладиган муомала топ! Аёлинг билан ҳам, онанг билан ҳам ўзларининг тилида гаплаша бил. Жуда кўп ҳолатларда қайнона билан келин орасининг бузилишига куёв боланинг зийракмаслиги сабаб бўлади.

Кўчадан кираркансан, сўзинг билан ҳам, кўзинг билан ҳам аввал онангни изла, отангни зиёрат қил, аҳволларини сўра, сўнггина аёлингни кўр ва боланга эътибор қил. Билгинки, ота-онангнинг битта иши қолган, у ҳам бўлса, кунда сенинг эсон-омон ишдан келишингни кутиш! Сен эса кела солиб, аёлингни сўрадинг ёки болаларингни алқашга тушдинг. Шугина хатоингни касрини кўр:

кўзим тегмасин деб, сени ҳатто ўзидан қизганиб ўтган она сени бутунлай эгаллаб олган келиндан қизганмайдими!? Мувозанат шундан таранг тортади, қайнона-келин мажоралари шундан бошланади”.

Умуман олганда, замонавий шароитда яратилган бадиий-маърифий асарлар юксак маънавиятли шахсни шакллантириш мақсадини амалга оширишга йўналтирилган бўлиб, жамиятнинг маънавий-ахлоқий негизларига тўла мос келади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Содиқова Т. Ўғлим, қизим, сенга айтаман. – Т.: “DAVR PRESS”, 2009. – Б.5-6.-81
2. Содиқова Т. Жаннатим онам. – Т.: “DAVR PRESS”, 2008. – Б.49.